

Ústav experimentálnej psychológie SAV, Bratislava, Koceľove 17

VÝROČNÁ SPRÁVA O ČINNOSTI ZA ROK 1971

Prerokované na schôdzi ústavnej rady dňa 15.XII.1971 a
na plenárnej schôdzke ústavu dňa 22.XII.1971

Spracované podľa Smerníc Predsedníctva SAV č.4/1971

I. ORGANIZAČNÉ ČLENENIE PRACOVISKA

1. Ústav experimentálnej psychológie sa člení na 4 vedecko-výskumné oddelenia a na úsek spolupracujúcich zložiek:

- a/ Oddelenie všeobecnej psychológie - vedúci PhDr.Ivan Šípoš, CSc, 6 pracovníkov.
- b/ Oddelenie inžinierskej psychológie - vedúci PhDr.Jozef Daniel, CSc, 8 pracovníkov.
- c/ Oddelenie psychofyziológie - vedúci PhDr.Anton Uherík, CSc, 4 pracovníci.
- d/ Oddelenie psychológie osobnosti - vedúci PhDr.Damián Kováč, DrSc., 4 pracovníci.
- e/ Úsek spolupracujúcich zložiek, vedúci PhDr.Michal Stríženeč, CSc, 9 pracovníkov.

2. Spolupráca vedenia pracoviska so ZO KSS a DV ROH

Komunisti sú nielen členmi ústavnej rady, ale zastávajú aj kľúčové funkcie v ústave a podieľajú sa na všetkých záväzných rozhodnutiach. Vedúca úloha strany bola týmto na ústave plne zabezpečená. Podobne aj DV ROH bol plne zapojený do rozhodovania v koncepcných, kádrových a finančných otázkach.

II. KVALIFIKAČNÁ ŠTRUKTÚRA PRACOVNÍKOV

- 1. Plánovaný počet pracovníkov na bežný rok: 31,75
- 2. Skutočný stav pracovníkov k 31.12.1971: 31
- 3. Celkový počet vedeckých pracovníkov: 8 z toho 1 DrSc a 7 CSc.
- 4. Celkový počet ostatných pracovníkov s vysokoškolským vzdelaním: 8.
- 5. Riadiaci správny aparát ústav nemá.

III. NAJDOLEŽITEJŠIE VEDECKÉ PRÁCE

1. Stručný prehľad o úlohách a dosiahnutých výsledkoch.

- a/ Úlohy štátneho bádatelského výskumu. V ústave sa riešilo päť čiastkových úloh štátneho bádatelského programu, čo znamená

91% kapacitu pracoviska.

VII-2-5/11 - Pamäť ako premenná pri experimentálnom sledovaní rôznych parametrov správania. Zodp.riešiteľ I.Šípoš + 4 pracovníci.

Uskutočnili sa experimenty so znovuzpoznaním slov, s hľadacím časom pri zatažení krátkodobej pamäti a s reprodukciou zrakových a sluchových podnetov u detí.

V protiklade s prevládajúcimi názormi sa zistilo, že frekvenčný charakter slov je negatívnou funkciou znovuzpoznanie. Podobne výsledky ďalších experimentov, zameraných na overenie hypotézy tzv. krátkodobého sluchového skladu, rozšírené aj o údaje od hluchonemých detí ukazujú, že akusticky dočasný sklad ako hlavný explikačný mechanizmus krátkodobej pamäti je príliš hypotetický konštrukt. /I.Šípoš./

Pri výskume krátkodobej pamäti u detí predškolského veku sa pozorovala relatívne lepšia reprodukcia na zrakové ako na sluchové podnety v porovnaní s dospelými. Súčasne sa zistilo, že hľadací čas je funkciou veku a počtu podnetov skladovaných v krátkodobej pamäti. /O.Árochová, O.Halmiová /

Objasnila sa otázka podávania lepších výkonov v krátkodobých pamäťových úlohách u probantov so slabým nervovým typom a potvrdila sa hypotéza o lepšom výkone pri pozitívnom hľadaní ako pri negatívnom u všetkých osôb /O.Halmiová/.

Na základe empirických údajov od viacerých autorov o časovom priebehu-zabúdania tollnevrhnutý matematický model kriviek zabúdania /V.Valter/.

VII-2-3/10 - Korelácia niektorých fyziologických, endokrinných a psychických procesov jedinca v záťažových situáciách./Psychologická časť/. Zodp.riešiteľ: J.Daniel + 3 pracovníci.

V prvej etape sa overovala vhodnosť niektorých variant interferenčných subtestov pri zisťovaní krátkodobého psychického zataženia /J.Daniel/. V druhej etape sa uskutočnil výskum s parašutistami, ktorých výsledky sa spracovávajú a budú porovnané s výsledkami biochemického a fyziologického výskumu. /J.Daniel, R.Kostolanský/

Pokračovalo sa tiež v modelovom riešení zrakovej záťaže pomocou parametru žmurkania. /H.Florek/

VII-1-4/6 - Psychologické aspekty systému človek-počítač.
Zodp.riešiteľ: M.Stríženec + 1 pracovník.

Na základe dotazníkového výskumu realizovaného vo väčšine výpočtových stredísk v ČSSR sa ukázalo, že efektívnosť práce je závislá predovšetkým od výkonu koncepčných a analytických pracovníkov v stredisku. Zistili sa ďalej nároky na jednotlivé profesie stredísk ako aj isté nedostatky v ich činnosti.

Okrem toho sa uskutočnila časová snímka práce operátorov počítača CDC - 3 300, ktorej výsledky sa spracovávajú a budú porovnané s príslušným psychodiagnostickým meraním. /M.Stríženec/

VI-7-3/4 - Vplyv prostredia na psychofyziologické regulačné funkcie organizmu. Zodp.riešiteľ: A.Uherík + 3 pracovníci.

Na výbere 14 astmatikov sa uskutočnili v predstihu rôzne merania vegetatívnych parametrov ako aj osobnostných dimenzií. Potvrdili sa významné rozdiely v istých parametroch /frekvencia a amplitúdová hodnota BAK/ vplyvom klimatickej liečby. Nepotvrdil sa vzťah k osobnostným parametrom. Zistenia sa budú hodnotiť v kontexte iných medicínskych výskumov. /A.Uherík, R.Kostolanský/

VII-2-5/6 - Vplyv laterálnej preferencie na správanie. Zodp.riešiteľ: D.Kováč + 3 pracovníci.

Vyvinula sa metóda na získanie orientácie v laterálno-preferenčných vzťahoch u človeka, nazvaná ako OLP. Pomocou nej sa vyšetrilo 693 osôb rôzneho veku a obojého pohlavia. Okrem toho sa vyvinuli a skonstruovali viaceré metodiky na meranie laterálno-preferenčných výkonov očnosti a ručnosti a uskutočnili sa v predstihu 2 sondačné výskumy, týkajúce sa vzťahu lateralít a školských výkonov ako aj osobnostných súvislostí s laterálnou preferenciou. Prešetrila sa laterálna preferencia pri výbere schizofrenikov. Dosiahnuté výsledky sú celkovo v zhode s hypotézami, vytýčenými v predchádzajúcom roku.

3. Kladné a záporné výsledky v tomto roku:

Celkovo sa na všetkých plánovaných úlohách systematicky pracovalo, aj keď s rôznou intenzitou. Treba však upozorniť, že práca na plánovaných úlohách začala len tohto roku, takže o priekaznejších

teoreticko- aplikačných výsledkov by bolo predčasne hovoriť. Najdôležitejším tohoročným výsledkom je vyvinutie nových metódik, a to pre experimentálny výskum s krátkodobou pamäťou, stresom a laterálnou preferenciou. Istým nedostatkom je malá kapacita takmer vo všetkých výskumných tímoch. Práve preto bude treba klásť väčší dôraz na systematické rozpracovanie vytýčených úloh s prihliadnutím na väčšie pokrytie príslušnej problematiky.

4. Predpokladaný prínos:

Keďže ide len o východiskovú etapu v riešení úloh, predpokladaný prínos možno vyjadriť iba všeobecne. Už pri vytyčovaní úloh sa prihliadalo na potreby praxe a to predovšetkým výrobnnej, správnej a zdravotníckej.

IV. UPLATNENIE VÝSLEDKOV VEDECKEJ PRÁCE

1. Realizácia výsledkov v aplikovanom výskume:

Vzhľadom na skutočnosti uvedené predtým, realizácia výsledkov sa predovšetkým týka minuloročných úloh. Súhrn poznatkov z výskumu operátora /cyklostylovaná záverečná správa /J.Daniel a kol.: Analýza práce operátora v automatizovanej výrobe - v rozsahu 212 str./ sa v 110 exemplároch sprístupnil pracovníkom rôznych odvetví národného hospodárstva.

Z tohoročnej produkcie treba spomenúť vydanie 22 čísiel SPRÁV ÚEP SAV, v ktorých sa najširšej praxi promptne sprístupnili poznatky napr. z oblasti pamäťových výsledkov, percepčnej záťaže, psychológie osobnosti, problematiky človek-počítač a i. Aktuálne potreby na úseku cudzojazyčnej terminológie čiastočne pokrývajú systematicky vydávané slovníčky z rôznych oblastí psychológie. Majúc na zreteli tieto interné publikácie /rozosielené cca v 100 exemplároch/, dá sa povedať, že výsledky činnosti ústavu sú v ČSSR prístupné každému zainteresovanému. Prínos pre prax predstavuje aj viacero výsledkov výskumu, uskutočnených nad plán. Pre skúšky pracovnej spôsobilosti šoférov dodali pracovníci ústavu /D.Kováč, I.Šípoš/ viaceré metodiky /na meranie rozlišovacích schopností, stresibility a osobnostných vlastností/. Pre potreby priemyselných prevádzok sa pripravili metodiky na zisťovanie pracovnej záťaže

v tepelných prevádzkach /J.Daniel/, ako aj psychologická analýza úrazovosti /M.Stríženec/ a i.

Podobne možno hovoriť o príspevkoch pre rezort školstva, keď sa na vyžiadanie sprístupnili výsledky výskumu strachu u žiakov, hodnotenia nadaných žiakov, analýzy postojov k učiteľskému povolaniu /D.Kováč/ ako aj analýza efektívnosti odbornej a ideovo-politickej prípravy mladých robotníkov v n.p.SLOVNAFT /I.Šípoš/. Konečne treba spomenúť uplatnenie našich poznatkov pri tvorbe rôznych učebníc pre vysoké a stredné školy /D.Kováč, I.Šípoš/. Sem možno uviesť aj publikáciu M.Strížence: Súčasné tendencie v inžinierskej psychológii, ktorá znamená významný prínos predovšetkým pre aplikáciu inžiniersko-psychologických poznatkov v praxi. Autor vychádza z nej zo systémového prístupu, pričom sa opiera o najnovšie literárne poznatky ako aj o výsledky výskumu, ktorý vykonal v oddelení inžinierskej psychológie tunajšieho ústavu. Zaplní sa ňou citelná medzera v problematike, ktorá z hľadiska vedecko-technickej revolúcie si zasluhuje prvoradú pozornosť.

2. Publikačná a edičná činnosť pracoviska

a/ knižné publikácie:

Stríženec, M., Súčasné tendencie v inžinierskej psychológii.
Bratislava, Vydavateľstvo SAV, str.204

b/ vedecké práce uverejnené v časopisoch:

1. Árochová, O., Reproduction of location of one-dimensional stimulus by preschool age children. *Studia psychol.* 13, 261-266
2. Árochová, O., Použitie modifikovaného Stroopovho testu u detí predškolského veku. *Psychol.a patopsych.dietata*, 1971, 3, 239-247
3. Árochová, O., Vývinové aspekty sociálnych vplyvov v percepcii. *Psychológia a zdravý vývin osobnosti*, Bratislava. *Psychodiagnostika*, 136-142
4. Árochová, O., Development of basic cognitive processes in children. *Studia psychol.* 13, 162

5. Bezák, J., Performance under secondary load. *Studia psychol.* 13, 335-338
6. Bezák, J., Vplyv psychickej záťaže na výkon v priestorovo-orientačnej úlohe u športovcov. *Psychol. a zdravý vývin osobnosti, Bratislava, Psychodiagnostika* 303-312
7. Daniel, J., Analysis and rating correlates of an operator's activity in automated production. *Studia psychol.* 13, 252-256
8. Daniel, J., Novšie prístupy k výskumu psychickej záťaže. *Syntéza* 3-4, 99-101
9. Daniel, J., F. Puffler, M. Stríženec, Analysis of operator's work at various levels of automated production. *Studia psychol.* 13, 73-78
10. Daniel, J., J. Koščo, Psychológ a jeho profesia. In: *Psychológia a zdravý vývin osobnosti, Bratislava, Psychodiagnostika* 343-355
11. Daniel, J., Ergonomika, jej význam, náplň a najnovšie problémy. *Syntéza* 1971, 1, 34-36
12. Daniel, J., Modelovanie činností operátora v automatizovanej výrobe s ohľadom na psychickú záťaž. In: *Analýza práce operátora v automatizovanej výrobe /záv. správa ÚEP SAV/,* 29-75
13. Farkaš, G., Matematicko-štatistické zjednotenie subjektívnej a objektívnej miery pri senzorio-percepčnom rozlišovaní. *Správy ÚEP SAV, č. 121*
14. Florek, H., Problémy zrakovej únavy. In: *Analýza práce operátora v automatizovanej výrobe /záv. správa ÚEP SAV/, Bratislava,* 134-186
15. Florek, H., Spontánna palpebrálna reakcia v zrakovej úlohe. *Správy ÚEP SAV, č. 122*
16. Halmiová, O., Lenin's ideas and contemporary soviet psychology. *Studia psychol.* 13, 89-92
17. Halmiová, O., Performance in perceptual-mnemonic tasks as a function of the strenght of the nervou system. *Studia psychol.* 13, 146-147
18. Halmiová, O., Árochová, O., Potašová, A., Effect of age and operational memory load on performance in a visual search task. *Studia psychol.* 13,
19. Halmiová, O., Krátkodobá pamäť a sila nervového systému. *Čsl. psychol.* 15, 5, 444-450

20. Halmiová, O., Závažnosť a sila nervového systému, In: Psychológia a zdravý vývin osobnosti, Bratislava, Psychodiagnostika,
21. Horkovič, G., Klinické skúsenosti s výskytom stresu a terapiou jeho dôsledkov. In: Psychológia a zdravý vývin osobnosti, Psychodiagnostika, 285-291
22. Horkovič, G., Clinical experience with stress and the therapy of its sequelae. *Studia psychol.* 13, 203-210
23. Kostolanský, R., Niektoré vzťahy parametrov veku /chronologického a fyziologického/ ku kognitívnej záťaži u rošňovodičov. *Čsl. psychol.*
24. Kostolanský, R., Vplyv vekovosti na niektoré vzťahy rýchlosti a presnosti pohybov ruky. *Správy ÚEP SAV*, č.120
25. Kostolanský R., Metodologické problémy posudzovania veku a vývinu psychiky v období dospelosti. In: Psychológia a zdravý vývin osobnosti, Bratislava, Psychodiagnostika, 187-191
26. Košíňár, V., Stráženec, M., Postoje dlhoročných pracovníkov k podniku. In: Psychológia a zdravý vývin osobnosti, Bratislava, Psychodiagnostika, 210-216
27. Kováč, D., Principles of an interfunctional comprehension of perception and its methodological consequence. *Studia psychol.* 13, 268-280
28. Kováč, D., K integrácii v psychologickéj metodológii: od dilemy cez kompromis. In: Psychológia a zdravý vývin osobnosti, Bratislava, 44-60
29. Kováč, D., Diagnosing uncertainty-certainty by means of scales. *Studia psychol.* 13, 256-258
30. Kováč, D., Tezisy regulatívneho ponimanja psíchičeských funkcií v povednii. *Voprosy psychol.*
31. Kováč, D., Sonda do štruktúry intelektu a osobnostného profilu a nadaných detí. *Pedagogika* 18, 900-904
32. Kováč, D., Psychologické problémy s hodnotením nadaných žiakov. In: J.J.Velikanič /red./, *Problémy hodnotenia a klasifikácie žiakov*, Bratislava, SPN
33. Kováč, D., Uncertainty as an experience and as a regulator of behaviour. *Proceedings of XIX. Inter. Congr. Psychol.*, London, Brit. Psychol. Soc., 184

34. Kováč, D., Výskyt strachu u našich pubescentov. Správy ÚEP SAV, č.109
35. Kováč, D., Farkaš, G., Vplyv sociálneho prostredia na výkon v škrtacom teste. Psychol. a patopsychol. dieťaťa 6
36. Stríženec, M., Daniel, J., Analysis of some characteristics of a group of apprentices from a chemical concern. Studia psychol. 13, 73-78
37. Stríženec, M., Myšlienková činnosť operátora. In: Analýza práce operátora v automatizovanej výrobe /zav.správa, Bratislava 75-112
38. Stríženec, M., Dynamika procesu predpovedania u operátora v laboratórnej situácii. Čsl. psychoł.
39. Stríženec, M., Súčasný stav a zameranie ergonómického výskumu v zahraničí a u nás. Syntéza,
40. Stríženec, M., Niektoré psychologické aspekty systému človek-počítač. Správy ÚEP SAV, č.114 a kol.
41. Stríženec, M., Psychologické a sociologické aspekty integrovaného systému riadenia. In: Integrovaný systém riadenia priemyselných podnikov. /Technicko-ekonomická štúdia USÍP - Bratislava, 201-210
42. Stríženec, M., Jakeš, H., Preliminary mathematical description of operator's prediction in a simulated situation. Studia psychol. 13, 138-141
43. Šípoš, I., Psychologické základy osobnosti človeka. In: Spoločenské náuky pre 2.roč.dievč.odb.škôl, SNP, Bratislava, 67-96
44. Šípoš, I., Verbal vigilance performance and visual fatigue. Studia psychol. 13, 141-142
45. Šípoš, I., Acoustic store of short-term memory. In: Physiological acousti and psychoacoustics, 9-th Acoustic Conference, 31st August to 4-th September 1971, Dom techniky SVTS, Bratislava, 175-177
46. Šípoš, I., Identifikácia slov v rôznych experimentálnych situáciach. In: Kybernetické aspekty problémov identifikácie. Zborník 3. sympózia Slovenskej kybernetickej spoločnosti, Vysoké Tatry, október 1971, 153-15
47. Šípoš, I., Identification time to pictures and their verbal equivalents. Studia psychol. 13, 249-252
48. Šípoš, I., Operator's personality traits and visual vigilance performance. Studia psychol. 13, 318-325

49. Šípoš, I., Semantic aspects in verbal behaviour. In: XIX. International congress of Psychology, Proceedings, British psychological society, London, 1971, 251
50. Šípoš, I., Kollárik, T., Vplyv dlhodobého stresu na zamestnaneckú stabilitu. In: Psychológia a zdravý vývin osobnosti, Bratislava, Psychodiagnostika, 217-220
51. Štukovská, M., On the evaluation of correlations in tetrachoric contingency tables. Studia psychol., 13, 259-263
52. Štukovská, M., Štukovský, R., Variačný koeficient v antropológii a jeho štatistické testovanie. Acta F.R.N. Univ. Comen., Antropológia XVIII, 159-164
53. Uherík, A., Sleep deprivation, some electrophysiological indicators and personality traits. Studia psychol. 13, 214-221
54. Uherík, A., Personality traits and intraindividual patterns of bioelectrical skin reactivity. Studia psychol. 13, 301-307
55. Uherík, A., Personality dimensions, bioelectrical skin reactivity and heart rate under conditions of sleep deprivation. Studia psychol. 13, 2, 149
56. Uherík, A., A new objective audiometric method and its significance for an investigation of auditive perception. Speech symposium, Szeged, August 26-29, Summeries of papers, 45
57. Uherík, A., Stereophony from psychological aspect. In: Physiological acoustics, 9th Acoustic conference, High Tatras, 31 st - 4 th Sept. 82-84
58. Uherík, A., Metodologické otázky skúmania psychiky pomocou mozgových modelov. Správy ÚEP SAV, č.118

Časopisecké publikácie sú výsledkom týchto výskumných úloh:

Za rok 1970: X-18-1/6 /č. publikácie 2,3,4,13,17,20,27,29,30,33,44,
49,55/

X-18-4/6 /č. publikácie 7,9,12,25,36,37,38,42,48/

Za rok 1971: VII-2-5/11 /č. publikácie 1,18,19,45,46,47/

VII-2-3 /č. publikácie 5,6,8,15,21,22,23/

VI-7-3/4 /č. publikácie 53,54/

VIII-1-4/6 /č. publikácie 40/

c/ Odborné popularizačné práce: 23

3. Metodiky uvečené v bode 1. prevzali tieto inštitúcie: Katedra psychológie Inštitútu Slovchémie, Odbor psychológie Čs.výskumného ústavu práce, Katedra psychológie Pedagogickej fakulty v Trnave.

4. -

5. Aktívna účasť na konferenciách v ČSSR

Árochová,O., Dlhodobé sledovanie chorobnosti detí od 0 do 3 rokov /Pediatrický kongres v Prahe/

Árochová,O., Vzťah medzi parametrami somatického a psychického vývinu v období zaškolovania /Antropologický kongres v Prešove/

Árochová,O., Neuropsychický vývin detí a sociálne faktory prostredia /Podunajské sympóziu o mentálne retardovaných deťoch v Piešťanoch/

Árochová,O., Telesný a psychický vývin bratislavských detí vo vzťahu k ich chorobnosti a sociálnemu prostrediu /Seminár Slovenskej hygienickej spoločnosti JEP, Bratislava/

Daniel,J., Adaptovanosť pokusnej osoby ako experimentálna premenná /Celoštátny zjazd pracovného lekárstva v Nitre/

Daniel,J., Metodické otázky určovania psychickej záťaže /Věda-člověk - racionalizace, Praha/

Kováč,D., Vedecko-technická revolúcia a psychologické vedy /Seminár "Učiteľské vzdelanie vo svetle vedecko-technickej revolúcie", Trnava/.

Kováč,D., Problémová informácia o výskume v psychológii na Slovensku v r.1971-1975 /Seminár o aktuálnych otázkach pedagogiky a psychológie po XIV.zjazde KSČ, Harmónia-Piesky/.

Stríženec,M., Dynamika procesu predpovedania u operátora v laboratórnej situácii //Konferencia "Psychológia riešenia problémov a učenia", Liblice/.

Šípoš,I., Psychologické metódy ideologického boja /Celoštátna ideologická konferencia školských pracovníkov, Vysoké Tatry/.

Šípoš,I., Identifikácia slov v rôznych experimentálnych situáciách /3.sympóziu Slov.kybernetickej spoločnosti, Vysoké Tatry/.

Šípoš,I., Akustický sklad krátkodobej pamäti /9.akustická konferencia, Vysoké Tatry/.

Uherík, A., Stereofónia z psychologického hľadiska /9. akustická konferencia, Vysoké Tatry/.

6. Najdôležitejšie domáce i zahraničné ohlasy:

Na našu monografickú prácu z oblasti zrakového vnímania /D. Kováč Hg. Visuelles Wahrnehmen: Sein Anteil am Verhalten, Bratislava, 1971, Vyd. SAV/ bola v Čs. psychológii uverejnená veľmi podrobná a pozitívna recenzia od člena-korešp. ČSAV V. Chmelařa. Podobne sa táto práca prijala aj v zahraničných časopisoch. Napr. v časopise Voprosy psychologii /1971, 5, 149/ bola uverejnená recenzia, v ktorej sa m. i. uvádza: "kníha je zaujímavá predovšetkým tým, že predstavuje zovšeobecnenie najdôležitejších výsledkov, získaných v priebehu viacročnej práce jedného z najvynikajúcejších kolektívov psychológov-experimentátorov v socialistických krajinách". Konceptia regulačného chápania psychických funkcií a interfunkčného chápania vnímania sformulovaná D. Kováčom, bola označená B. F. Lomovom, predsedom Spoločnosti sovietskych psychológov za cenný príspevok k rozvoju leninskej teórie odrazu /Studia psychologica, 1971, 177/.

Všetky štúdie pracovníkov ústavu, pokiaľ boli uverejnené v hlavných čs. psychologických časopisoch, sú anotované v základných bibliografických prácach svetovej literatúry /napr. v Psychological Abstracts za druhý polrok 1970 a časť roku 1971, spolu 32 citácií/. Podobne aj vo viacerých domácich a zahraničných publikáciách sa stále častejšie objavujú literárne odkazy na naše práce. Konečne možno uviesť, že takmer denne prichádzajú žiadosti prevažne zo zahraničia o separátne výtlačky našich prác.

7. -

V. ČINNOSŤ VEDECKO-ORGANIZAČNÁ A SPOLUPRÁCA S INÝMI ORGÁNMI

1. Koordinačná činnosť

a/

b/

c/ spolupráca s Psychologickým ústavom v Rumunskej akadémii politických a sociálnych vied pokračovala aj v tomto roku a to na novej úlohe "Analýza práce operátora pri riadení pulte".

2. Medzinárodná a vzájomná spolupráca medzi pracoviskami SAV

S psychologickými pracoviskami Maďarskej akadémie vied, Poľskej akadémie vied a APN ZSSR saurobili kroky, aby doterajší neformálny spôsob spolupráce nadobudol charakter dohody o spolupráci.

Výskumná úloha č.VII-2-3/10 - Korelácia niektorých fyziologických, endokrinných a psychických parametrov jedince v záťažových situáciach - sa realizuje v úzkej spolupráci s príslušným tímom Endokrinologického ústavu SAV.

3. -

4. Služby a expertízy:

a/ -

b/ -

c/ pre Ústav systémového inžinierstva vypracoval M.Strišonec a kolektív expertízne štúdie o psychologických aspektoch informačného a riadiaceho systému v priemysle. Pre Dopravoprojekt vypracoval D.Kováč expertíznu štúdiu o psychologickom laboratóriu.

5. Spolupráca s ČSAV a rezortnými ústavmi:

Pokračovala, resp. v niektorých prípadoch sa začala spolupráca s Inštitútom pre ďalšie vzdelávanie vedúcich pracovníkov v chemickom priemysle na Slovensku /na základe osobitne uzavretej dohody/, s Čs. výskumným ústavom práce, s n.p.Slovnaft, s Oblasťným ústavom hygieny v Bratislave, so ZDŠ pre nepočujúcich v Bratislave, s Výskumným ústavom telesnej výchovy a športu a s Ústavom železničného zdravotníctva.

Vo väčšine prípadov viedla spolupráca k bližšiemu spojeniu nášho základného výskumu s rezortnými, resp. aplikačnými potrebami a na druhej strane zase stimulovala riešenie niektorých aktuálnych otázok na úrovni základného výskumu.

VI. VÝCHOVA VEDECKÝCH PRACOVNÍKOV A SPOLUPRÁCA S VYSOKÝMI ŠKOLAMI

1. Zhodnotenie výchovy vedeckých pracovníkov

Tohto roku ústav prijal jednu internú aspirantku a jednu pracovníčku na študijný pobyt, ktoré vykazujú činnosť v súlade s ich

plánom. Okrem toho sa pre potreby rezortov školí na ústave 5 externých aspirantov. Väčšina z nich však ani tohto roku neprejavuje dostatočný záujem o včasné ukončenie štúdia, čo však na druhej strane sťažuje aj okolnosť, že ešte nedošlo k obnoveniu riadnej komisie pre obhajoby.

2. Spolupráca s vysokými školami:

Na pedagogickej činnosti sa podielali Dr.J.Daniel,CSc., Dr.H.Florek,CSc., Dr.D.Kováč,DrSc., Dr.M.Stríženec,CSc., Dr.I.Šípoš,CSc.Dr.A.Uherík,CSc.

3.-

4. Skúsenosti s vedeckými pomocnými silami:

Na ústave pracovali 4 vedecké pomocné sily. Pracovníci ústavu viedli 12 diplomových prác.

5. Spolupráca SAV pri výchove nadaných študentov:

Na ústave pracovali 3 poslucháči psychológie z FFUK, ktorí sa zapracovávali do experimentálnej práce. S Katedrou psychológie FFUK sa pripravuje plán na systematické rozvíjanie talentov z radov poslucháčov psychológie a urobili sa prvé kroky k užšej spolupráci, zabezpečenej dohodou.

6. Spolupráca na vedecko-výskumnom úseku:

Naďalej pokračovala spolupráca s Katedrou psychológie Pedagogickej fakulty UK pri stanovovaní výskumných projektov tamojších pracovníkov ako aj v publikačno-edičnej oblasti.

VII. OCENENIE VEDECKEJ POPULARIZAČNEJ A KULTÚRNO-POLITICKEJ ČINNOSTI

1. Hlavné kultúrno-politické akcie:

Pracovníci ústavu vyvíjali primeranú aktivitu v akciách z príležitosti 50 výročia založenia KSČ, v predvolebnom období ako aj v rámci Mesiaca čsl.-sovietskeho priateľstva. D.Kováč, O.Halmiová, I.Šípoš napísali príležitostné články do časopisu Studia psychologica. I.Šípoš, A.Uherík boli bezprostredne zapojení do prípravy volieb.I.Šípoš pokračoval v publikovaní politicky zaangažovaných

článkov, resp. účinkoval v rozhlasových a televíznych reláciach.

2. Udelenie cien a vyznamenaní:

a/ -

b/ I.Šípoš dostal Cenu SAV za popularizáciu vedeckých poznatkov, a to za politicky angažované relácie a články.

c/ J.Daniel a kolektív oddelenia inžinierskej psychológie dostal odmenu kolégia za záverečnú správu "Analýza práce operátora v automatizovanej výrobe".

d/ -

e/ -

3. Vedecko-popularizačná činnosť:

a/ Spolupráca so Socialistickou akadémiou Slovenska. I.Šípoš je predsedom sekcie pedagogiky-psychológie pri Mestskom výbore,

b/ Spolupráca s vedecko-technickými spoločnosťami. J.Daniel je podpredsedom Ergonomickej sekcie SK VR a M.Stríženec predniesol 2 referáty na zasadnutiach tejto sekcie.

c/ Pri ústave je sekretariát Slovenskej psychologickéj spoločnosti, pričom J.Daniel je jej predsedom a D.Kováč predsedom teoreticko-metodologickej sekcie. Pracovníci ústavu sa aktívne podieľali na príprave a konaní slávnostného zasadnutia Slovenskej psychologickéj spoločnosti, venovaného 50.výročiu založenia KŠČ.

VIII. HOSPODÁRSKA SITUÁCIA

1. -

2. Vybavenosť prístrojmi: z prístrojov zakúpených t.r. treba uviesť zariadenie na meranie pohotovosti s automatickou registráciou a kardiotachometer. Do chodu boli uvedené 2 väčšie prístroje dodané koncom r.1970: stavebnicový univerzálny programátor a zariadenie na výskum psychického stresu.

3. Priestorová situácia v ústave sa toho roku natoľko vyostřila, že ohrozila nielen prevádzku ústavu, ale aj spôsobila konfliktogénne situácie.

4. Pridelené kvóty boli v priebehu roka čerpané rovnomerne, pričom už tradične nedostačujúca je kvóta na knihy.

5. Pridelené kvóty na odmeny boli primerané.
6. V rámci pobádacieho fondu sa získala pre SAV čiastka cca 15.000 Kčs /predaj Správy o operátorovi a Správ ÚEP SAV/.

IX. ZAHRANIČNÉ STYKY

A. Komentár:

1. Celkové politické zhodnotenie stykov:

Rozsah zahraničných stykov bol v r.1971, na rozdiel od minulých rokov, v schválenom pláne ako aj v realizácii minimálny, čo je v rozpore so súčasnými potrebami pracoviska: dve cesty - krátkodobé - boli určené na študijné účely /NDR, ZSSR/ a tri ostatné boli realizované ako aktívna účasť na medzinárodných konferenciách. Z nich jedna na pozvanie do ZSSR a dve na náklady iných inštitúcií do Belgicka. Možno konštatovať, že proporcionálna je v prospech socialistických štátov, prijatí pracovníci boli výlučne zo socialistických krajín.

2. Zhodnotenie vedeckého prínosu zahraničných stykov:

Plánované krátkodobé študijné pobyty boli v súlade s riešenými úlohami štátneho bádateľského programu, zatiaľ čo účasť a vystúpenia na medzinárodných fórach splnili informačno-reprezentatívnu funkciu.

3. Organizačné zabezpečenie stykov:

O všetkých cestách boli podané včas správy, ktoré boli rozmnožené a rozoslané zainteresovaným inštitúciám a jednotlivcom. Zo strany SAV boli cesty dobre organizované.

B. Zhodnotenie priebehu a výsledkov podľa teritoriálnych oblastí:

1. Stručný štatistický prehľad a komentárom:

Ako už bolo uvedené, dvaja pracovníci boli vyslaní na krátkodobé študijné cesty do socialistických krajín a jeden bol pozvaný na konferenciu v socialistickej krajine. Na konferencie do kapitalistických krajín pracovisko umožnilo vyslanie dvoch

na náklady iných čs.inštitúcií. Prijatí hostia boli výlučne zo socialistických krajín /ani jeden na náklady SAV, čo má svoje objektívne príčiny/. Išlo o 2 jednotlivcov a skupinu 15 študentov zo ZSSR. V porovnaní s minulými rokmi je to značný pokles stykov, čo súvisí mimo iného aj s odložením medzinárodnej konferencie na ďalší rok.

2. Rozbor najdôležitejších akcií:

Pokračovala spolupráca s Psychologickým ústavom Rumunskej akadémie polit. a sociálnych vied a to, na novej úlohe : "Analýza práce operátora pri riadiacom pulte". Plán konkrétnej spolupráce bol však narušený reorganizačnými zmenami na strane partnerského ústavu ako aj presunutím našej plánovanej konferencie na r.1972. Pokračovalo sa však v doterajších formách spolupráce /výmena literatúry, osobné konzultácie/.

3. Služobné cesty do zahraničia:

Pracovníci ústavu predniesli referáty na týchto zahraničných podujatiach:

IV.zjazd spoločnosti sovietskych psychológov /Tbilisi, ZSSR/,
XVII.medzinárodný kongres aplikovanej psychológie /Liège,
Belgicko/
Symposium o reči, /Szeged, *Maďarsko*/

4. Zhodnotenie návštev zahraničných vedcov:

Celkove v r.1971 navštívili ústav dvaja zahraniční hostia zo socialistických krajín a 15-členná skupina študentov psychológie zo ZSSR. Viacerých vedcov zo západných krajín, ktorí prišli na turistické vízum sme nemohli prijať pre zdĺhavé schvaľovacie postupy.

C. Podujatia so zahraničnou účasťou:

Medzinárodné sympóziu "Psychologická analýza práce operátora", ktoré malo byť súčasne aj medzinárodnou oponentúrou päťročného výskumu, a ktoré bolo riadne plánované a schválené na mesiac september, sa nerealizovalo. Prípisom riaditeľa ÚHS SAV bolo zrušené pridelenie miesta konania konferencie - Smolenice. Sympóziu však mienime uskutočniť na jar 1972.

D. Styky s medzinárodnými organizáciami:

Ústav nateraz v tomto smere nevyvíja činnosť pre malú kapacitu.

E. Štatistické tabuľky:

Styky so socialistickými krajinami:

krajina	Vyslanie			Priятие			Celkový objem
	Krátko- dobé	Dlho- dobé	Spolu	krátko- dobé	Dlho- dobé	Spolu	
NDR	1	-	1	1	-	1	2
ZSSR	2	-	2	-	-	-	2
Rumunsko	-	-	-	1	-	1	1

Styky s kapitalistickými krajinami:

Belgicko	2	-	2	-	-	-	2
----------	---	---	---	---	---	---	---

Styky s rozvojovými krajinami: 0

X. ZÁVERY K ĎALŠEJ ČINNOSTI PRACOVISKA

1. Ak činnosť ústavu posúdime z hľadiska úloh vytýčených v závere výročnej správy z minulého roku, môžeme konštatovať, že väčšina z nich sa splnila. Zabezpečilo sa kvalitné ukončenie záverečnej správy "Psychologická analýza práce operátora" ako aj jej možný dopad pre prax. Zintenzívnila sa ^{expe-}imentálna činnosť ústavu, aj keď naďalej sú tu isté rezervy.

Od realizácie publikácie z II. stretnutia psychológov podunajských krajín sa pre objektívne edičné ťažkosti upustilo a miesto toho pripravujeme vydanie materiálov z tohto stretnutia v menšom náklade. Nesplnila sa však primerane úloha rozšíriť počet zahraničných odberateľov časopisu *Studia psychologica*, a to hlavne preto, že plánované stretnutie zahraničných členov sa pre odročenie konferencie o psychologickéj analýze operátora nekonalo.

2. Na hlavnom úseku činnosti ústavu, t.j. vedecko-výskumnej oblasti sa zvýšila aktivita pracovníkov, hoci vzhľadom na začínanie nových úloh, väčšie výsledky sa môžu ukázať až neskoršie. Došlo k ďalšej diferenciacii a rozšíreniu výskumného záberu, čo je samo o sebe pozitívum, Efektívnosť je však obmedzená nedostatočným kádrovým pokrytím úloh. Za tohto stavu ukazuje sa nutným venovať rozhodujúcu časť aktivity plánovaným úlohám s dôrazom na systematické rozvíjanie príslušných problémov, ako aj cieľavedomejšie prispievať k rozvoju príslušných disciplín. Jednako, treba však, na rozdiel od minulého roku, vytvoriť aj istú kapacitnú rezervu na predvídané /Encyklopédia Slovenska/ a iné aktuálne úlohy. Organizačným nedostatkom vedecko-výskumných aktivít je skutočnosť, že jednotlivé úlohy ústavu sú roztrúsené v troch programoch a v piatich hlavných úlohách, čím ich výsledky ako celok strávuajú do istej miery špeciálnosť. Plníme tým síce funkciu spolupracovníkov, avšak na úkor riešenia psychológie imanentných problémov.
3. V publikačnej oblasti, ktorá predstavuje pre naše pracovisko najvlastnejší spôsob realizácie dosiahnutých výsledkov, treba

pozitívne hodnotiť zvýšenie celkovej produkcie ústavu takmer o 100%. Na tomto výsledku sa podiela najmä odstránenie nerovnomernosti v publikačnej činnosti /až na malé výnimky/. Bude však treba systematickejšie prispievať aj do mimoústavných publikačných zdrojov, zvýšiť ponuku do zahraničných časopisov a urobiť zásadnú nápravu v zmysle zvýšenia počtu vedecko-popularizačných článkov vychádzajúcich z vlastnej výskumnej činnosti angažovaného ideovo-politického charakteru.

4. Konfliktogenným činiteľom na ústave je kritická priestorová situácia. Na jedného pracovníka pripadá $3,8 \text{ m}^2$, pričom skutočnosť vyzerá tak, že rádoví vedecko-výskumní pracovníci ústavu sú umiestnení v jednej miestnosti, že prístrojová technika je uskladnená nevyhovujúcim spôsobom a nákup kníh sa musel obmedziť. O tomto stave sme opätovne informovali kompetentné orgány Akadémie s dôraznou žiadosťou o nápravu. K nej však nedošlo, aj keď výhliadky na nápravu su reálne dosiahnuteľné.
5. Proces politicko-pracovnej konsolidácie v ústave je už fakticky dvŕšený, no skutočnosť, že funkcia riaditeľa má charakter dočasného poverenia, hamuje do značnej miery vedecko-riadiacu prácu a v niektorých prípadoch dokonca viedla k narušeniu medziludských vzťahov na pracovisku.

V Bratislave 31.XII.1971

D. Kováč
Dr.D.Kováč, DrSc.
riaditeľ